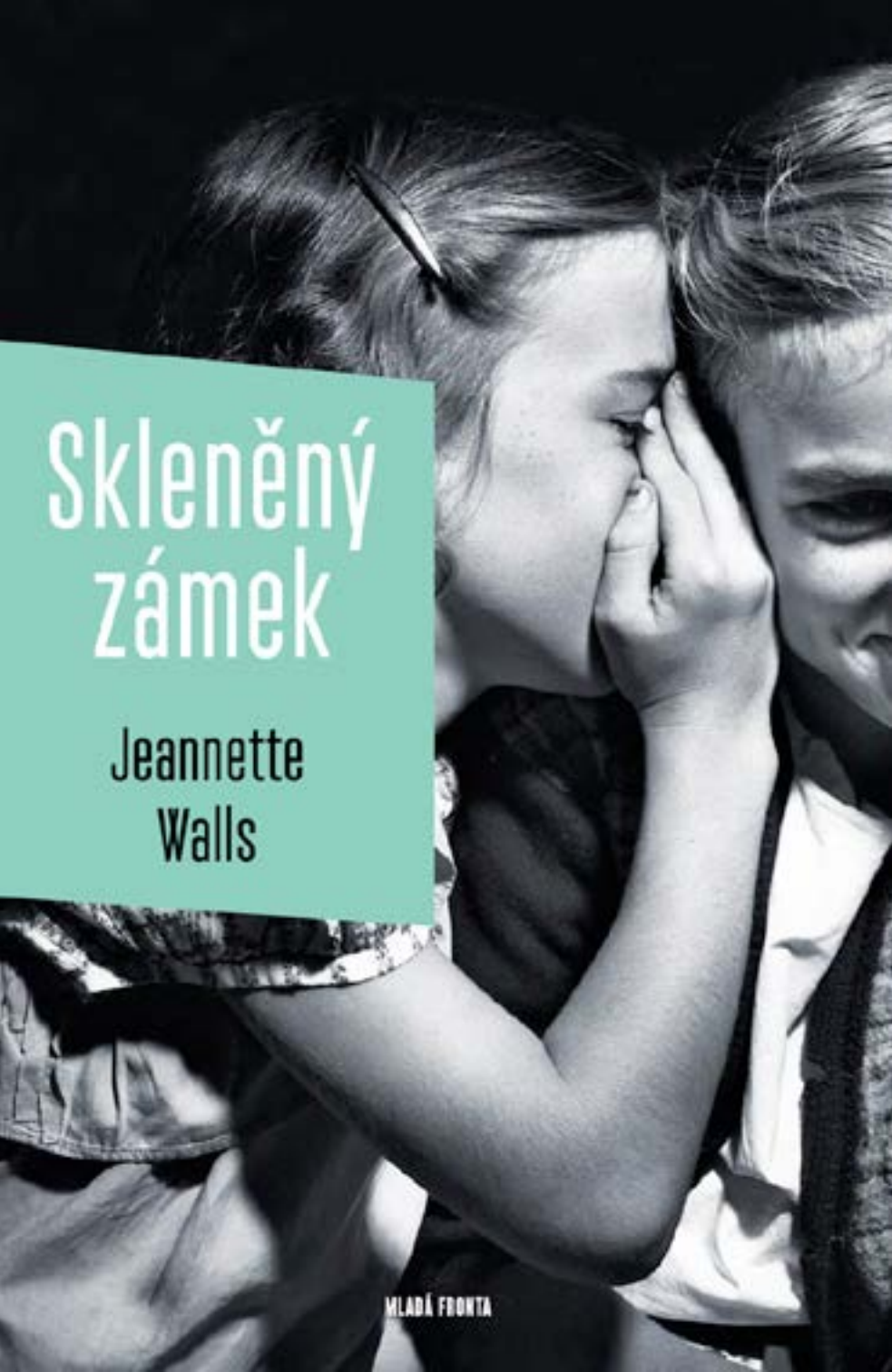

Skleněný zámek

Jeannette
Walls

MLADÁ FRONTA

Skleněný zámek

Jeannette
Walls

MLADÁ FRONTA

I.

Žena na ulici

SEDĚLA JSEM V TAXÍKU a právě, když se mi hlavou honilo, zda nejsem pro dnešní večer přehnaně oblečená, zahlédla jsem mamku rázující po Dumpsteru. Bylo těsně po setmění. Pronikavý březnový vítr honil páru vystupující z kanálů a lidé pospíchali podél domů se zdviženými límci. Uvízla jsem v zácpě jen dva bloky od místa, kde se konal večírek.

Mamka stála pouhých pět metrů ode mě. Kolem ramen měla utaženou starou šálu, aby se chránila před jarním chladem, a přecházela od jednoho odpadkového koše k druhému, zatímco její pes, černobílý teriér, jí pobíhal kolem nohou. Její pohyby mi byly důvěrně známé – způsob, jakým předkláněla hlavu, pozdvižený horní ret, a zkoumala, co by ji mohlo mezi odpadky na Dumpsteru eventuálně zaujmout. Když jí padlo něco do oka, zablýskla se jí v očích dětská radost. Dlouhé prokvetlé vlasy měla staženy do pevného uzlu, všimla jsem si vpadlých očí, ale stejně jsem ji stále viděla takovou, jaká byla během mého dětství – jako labuť potápějící se pod útesy, jak malovala v poušti nebo četla nahlas Shakespeara. Lícni kosti měla stále pevné a silné. Ale pokožku měla vyschlou a zarudlou, nesoucí stopy všech letních i zimních období. Pro lidi, kteří ji mýjeli, pravděpodobně vypadala jako kterýkoliv z tisíců bezdomovců žijících v New Yorku.

Od doby, co jsem mamku viděla, uběhly už měsíce a propadla jsem panice, zda mě neuvidí a neosloví někdo, kdo také míří na párty. Uvidí nás spolu, ona se představí, a tak odhalí mé tajemství.

Zabořila jsem se hlouběji do sedadla a požádala taxikáře, aby se obrátil a zavezl mě zpět domů na Park Avenue. Taxík zastavil před domem, vrátný mi otevřel dveře a liftboy zavezl na mé poschodí. Manžel jako obvykle dlouho pracoval a ticho bytu rušil jen klapot podpatků na dřevěné podlaze. Stále jsem byla rozklepaná z toho, že jsem viděla mamku, nečekaně mě míjející se spokojeným výrazem po Dumpsteru. Pustila jsem si nějakého Vivaldiho v naději, že mě hudba uklidní.

Rozhlédla jsem se po pokoji. Byl vyzdoben staletými bronzovými a stříbrnými vázami a starými knižními svazky vázanými v kůži, které jsem vyhledávala na bleším trhu. Na stěně visely zarámované mapy z georgiánského období, na zemi byly položeny perské koberce a stálo na ní mohutné kožené křeslo, do kterého jsem se vždy na konci dne ráda zabořila. Zkoušela jsem si zařídit byt podle svého, s atmosférou, ve které se dá žít. Ale nikdy jsem si jej neužila, aniž bych se strachem nepomyslela na mamku a tátu, jak se někde choulí u ohně. Bála jsem se o ně a současně jsem se cítila trapně, když jsem pomyslela na to, že zatímco já se zdobím perlami, oni se snaží zahřát a sehnat něco k jídlu.

Co jsem mohla dělat? Snažila jsem se jim nesčetněkrát pomoci, ale táta trval na tom, že nic nepotřebuje, a mamka se vždy zajímala jen o nějakou hloupost, jako byl například rozprašovač parfému nebo členství v klubu zdravého života. Tvrdili, že žijí způsobem, který jim vyhovuje.

Když jsem se v autě zanořila hlouběji do sedadla, aby mě mamka neviděla, nenáviděla jsem nejen sebe, ale i všechny ty starozitnosti, šaty a celý svůj byt. Musela jsem něco udělat, a tak jsem zavolala mamčině přítelkyni a zanechala vzkaz. To byl systém, jak jsme udržovaly vzájemný vztah. Mamce vždy trvalo několik dnů,

než se ozvala, a její hlas zněl pokaždé vesele a nenuceně. Navrhla jsem společný oběd následující den. Zvala jsem ji domů, ale ona dávala přednost restauraci. Ráda chodila jíst ven, proto jsme se dohodly na její oblíbené čínské restauraci.

Když jsem vešla, mamka už seděla u stolu a studovala menu. Snažila se dát do pořádku. Měla na sobě volný šedivý svetr a pánské černé kožené boty. Umyla si obličej, ale krk a skráně měla stejně zašpiněné.

S nadšením vyskočila, když mě uviděla. „Moje sladká dcerka!“ vykřikla hlasitě. Políbila jsem ji na tvář. Mamka shrnula ze stolu všechny plastové obaly se sójovou a kachní omáčkou a ostrou hořčicí do své kabelky. Podobně vyprázdnila i dřevěné misky se sušenými nudlemi. „Něco k zakousnutí na později,“ vysvětlila.

Objednaly jsme si jídlo. Mamka si vybrala „mořskou rozkoš“. „Víš, že plody moře miluji.“

Začala mluvit o Picassovi. Viděla retrospektivu jeho díla a rozhodla se ji obšírně komentovat. Prohlásila, že všechna kubistická díla byla vytvořena jen pro efekt. Ve skutečnosti po svém růžovém období již nic pořádného neudělal.

„Mám o tebe starost,“ přerušila jsem ji. „Řekni, co bych pro tebe mohla udělat.“

Úsměv jí zmizel z tváře: „Co myslíš, že bys pro mě mohla udělat?“

„Nejsem bohatá,“ vysvětlovala jsem. „Ale nějaké peníze mám. Řekni mi, co bys potřebovala.“

Na chvíli se zamyslela. „Nejspíš elektrolytickou léčbu!“

„Mluv vážně.“

„Myšlím to vážně. Když žena dobře vypadá, tak se také dobře cítí.“

„Ale jdi, mamko,“ cítila jsem, jak se mi napínají svaly na ramenou, což se při našich rozmluvách stávalo neustále. „Mluvím o něčem, co může změnit tvůj způsob života, zlepšit ho.“

„Ty chceš změnit můj život?“ zasmála se mamka. „Já jsem v pohodě. To ty potřebuješ pomoci. Všechny tvé hodnoty jsou falešné.“

„Mamko, viděla jsem tě před několika dny, jak ses prohrabávala v koších v East Village.“

„No, lidi jsou v této zemi dost marnotratní. Tak recykluju.“
Vzala si trochu své „mořské rozkoše“. „Proč jsi na mě nezavolala?“

„Styděla jsem se, mami. Schovala jsem se.“

Mamka na mě namířila jídelní hůlkou: „Vidíš?“ řekla důrazně.
„To je ono. Přesně to, co říkám. Dost snadno tě něco rozhodí. Tvůj otec a já jsme, co jsme. Akceptuj to.“

„Co mám tedy říct o svých rodičích?“

„Říkej prostě pravdu. To je nejjednodušší.“

II.

Poušť

HOŘELA JSEM! Moje nejstarší vzpomínka. Byly mi tři a žili jsme v karavanu na jihu Arizony, ve městě, jehož jméno jsem si nikdy nezapamatovala. Stála jsem na židli proti kamnům, oblečená do růžových šatiček, jež mi koupila babička. Růžová byla moje oblíbená barva. Sukénka trochu trčela jako krinolína. Ráda jsem se otáčela před zrcadlem a představovala si, že vypadám jako baletka. Ale teď jsem si je oblékla, když jsem ohřívala klobásky. Pozorovala jsem je ve světle paprsků slunce pozdního léta, které pronikalo do kuchyně malým oknem, jak bobtnají ve vařící vodě.

Slyšela jsem mamku, jak si v sousedním pokojíku zpívá a pracuje na jedné ze svých maleb. Juju, náš černý podvraták, mě pozoroval. Napíchla jsem jednu klobásku na vidličku a nabídla mu ji. Byla horká, proto ji Juju jen olízl. Snažila jsem se mu ji dál vnutit, když jsem ucítila závan horka na pravém boku. Otočila jsem se, abych viděla, co se děje, a spatřila jsem sukýnku v plamenech. Zkoprnělá strachem jsem pozorovala, jak plameny užírají sukni a šplhají vzhůru k pasu. Pak vyšlehly až k mému obličejí.

Zaječela jsem. Cítila jsem spáleninu a hroznou bolest, když mi oheň ožehl obočí a vlasy. Juju začal štěkat. Opět jsem vykřikla.

Mamka vběhla do místnosti.

„Mami, pomoz mi!“ křičela jsem. Pořád jsem stála na židli, pak jsem odhodila vidličku, na které byla stále napíchnutá klobáska.

Mamka vyběhla a vrátila se s vojenskou přikrývkou, kterou jsem nenáviděla, protože vlna škrábala. Obalila mě do ní, aby uhasila plameny. Táta montoval něco na autě, tak mamka popadla mě a mladšího bratra Briana a běžela k vedlejšímu karavanu. Žena, která v něm bydlela, právě věšela prádlo na šnůru. V ústech měla kolíčky. Mamka normálním klidným hlasem vysvětlila, co se stalo, a požádala ji, jestli by mne nemohla odvést do nemocnice. Žena odhodila prádlo na špinavou zem a beze slova spěchala pro auto.

Když jsme přijeli do nemocnice, sestry mě uložily na nosítka. Mluvily spolu potichu, opatrně se snažily nůžkami odstříhnout zbytky růžových šatů, přilepených na kůži.

Pak mě zvedly a položily na velkou plochou kovovou postel naplněnou ledovými kostkami a pokryly mi tělo ledem. Bělovlasý doktor s brýlemi s černými obroučkami vyvedl mámu z pokoje. Když vyšli, slyšela jsem, jak jí něco říká vážným hlasem. Sestry stály opodál a neustále mě pozorovaly. Řekla bych, že jsem způsobila dost velký poprask, a proto jsem byla zticha. Jedna z nich mě vzala za ruku a ujišťovala mě, že všechno bude v pořádku.

„Já vím,“ špitla jsem, „ale když nebudu v pořádku, bude to taky oukej.“

Sestra mi stiskla ruku a zakousla se do dolního rtu.

Pokoj byl malý a bílý, s rozzářenými světly a bílými skříňkami. Zadívala jsem se na tenké řádky skvrn na stropních panelech. Kostky ledu pokrývající břicho a hrudník jsem měla až na tvářích. Koutkem oka jsem zahlédla malou zašpiněnou ruku vzdálenou několik centimetrů od mé tváře, jak mi sundává kousky ledu. Slyšela jsem tichý praskot. Podívala jsem se dolů. Byl to Brian křoupající led.

Doktoři prohlásili, že je zázrak, že jsem ještě naživu. Odřízali několik pruhů kůže z horních částí stehen a přiložili je k nejvíc popáleným partiím břicha, boků a prsou. Říkali tomu kožní transplantace. Když skončili, celou pravou stranu mi zabandážovali.

„Koukněte se, jsem napůl mumie,“ utrousila jsem k jedné ze sester. Zasmála se a zavěsila mi pravé rameno na čelo postele, takže jsem se nemohla pohnout.

Sestry i lékař se mě začali vyptávat, jak jsem mohla chytit? Ublížíjí ti rodiče? Jak jsi přišla k těm všem modřinám a řezným ranám? Mí rodiče mi nikdy neublížíjí, odpověděla jsem. Modřiny a škrábance jsou z her venku a chytla jsem, když jsem ohřívala klobásky. Vyptávali se, jak to, že jsem je připravovala sama, když mi jsou teprve tři roky. Je to přece jednoduché, dáte klobásky do horké vody a vaříte. Nejde o žádný složitý recept, na který byste už museli mít věk. Hrncel byl pro mne moc těžký, abych ho plný vody dostala na kamna. Proto jsem jej postavila na kamna prázdný, stoupla si na židli a pak jsem do něj sklenicí nalévala vodu. Opakovala jsem to tak dlouho, dokud jí tam nebylo dost. Pak jsem čekala, až voda začne vařit a vhodila do ní klobásky. „Máma říká, že jsem na svůj věk dost vyzrálá,“ vysvětlovala jsem jim, „a tak mě nechala často vařit.“

Obě sestry se na sebe podívaly a pak jedna z nich něco zapsala na kartu. Zeptala jsem se, jestli jsem udělala něco špatně. Nic, řekly, nic.

Vždy po několika dnech mi sestry vyměnily obvazy. Když je odkládaly stranou a zavinovaly, byly zakrvavené, pokryté žlutými fleky a kousky spálené kůže. Potom přikládaly na spáleniny nové obvazy. V noci jsem mohla hýbat levou rukou a dotýkat se neobvázané kůže, pokryté hrubými strupy. Sestry mi říkaly, abych to nedělala, ale já jsem nemohla odolat, abych nezkusila, kolik z nich můžu odloupnout. Jednou jsem slyšela, jak si sestry povídaly lítostivými hlasy.

Nemocnice byla čistá a světlá. Vše bylo bílé – stěny, prostěradla i sesterské stejnokroje – nebo také stříbrné – postele, tácy a lékařské nástroje. Každý hovořil laskavým, uklidňujícím hlasem. Vládlo zde takové ticho, že bylo možné slyšet, jak gumové boty sester kloužou po chodbách. Nebyla jsem na ticho a klid zvyklá, ale líbilo se mi to.

Také se mi líbilo, že jsem měla svůj vlastní pokoj, zatímco v kavaranu jsme se museli dělit o místnůstku s bratrem a sestrou. Pokoj měl dokonce i vlastní televizi, připevněnou na stěně. My jsme televizi neměli, proto jsem se na ni dívala skoro pořád. Mými nejoblíbenějšími pořady byly Red Buttons a Luciole Ball.

Sestry i doktor se mě vždy ptali, jak se cítím a zda něco nepotřebuju. Sestřičky mi také přinášely třikrát denně chutné jídlo s ovocným koktejlem nebo s dezertem Jell-O a vyměňovaly prostěradlo, i když ještě vypadalo čistě. Někdy jsem jim četla a ony říkaly, že jsem moc šikovná a umím číst, jako kdyby mi bylo šest.

Jednoho dne sestřička s vlnitými světlými vlasy a modře namalovanými očima něco žvýkala. Zeptala jsem se, co to je, a ona mi řekla, že žvýkačka. Nikdy jsem o ní neslyšela, tak vyběhla a přinesla celý balíček. Vybalila jsem jeden plátek z bílého obalu se stříbrnou fólií a prohlížela si navoněný bezbarvý kousek gumy. Když jsem jej strčila do pusy, zarazila mě jeho výrazná sladkost. „Opravdu dobré,“ ocenila jsem žvýkačku.

„Žvýkej, ale nepolykej,“ upozornila mě sestřička s úsměvem. Upřímně se začala smát a přivedla ještě další kolegyně, aby mě viděly, jak poprvé ochutnávám žvýkačku. Když mi přinesla oběd, přikázala mi, abych přežvýkaný kousek vyhodila, ale abych si z toho nic nedělala, protože po jídle si můžu vzít další. Když jsem spotřebovala celý balíček, tak přinesla nový. Taková byla nemocnice. Nikdy nemusíte mít strach, že nebudete mít co jíst nebo vám dokonce bude chybět žvýkačka. V nemocnici bych mohla být šťastná navždy.

„Chybím vám?“ zeptala jsem se své starší sestry Lori během její návštěvy.

„Ani ne,“ odpověděla. „Pořád se něco děje.“

„Co například?“

„Normální věci.“

„Lori tě možná nepostrádá, zlatíčko, ale já určitě ano,“ ozval se táta. „Už nesmíš být dál v tomhle antiseptickém obalu.“

Sedl si ke mně na postel a začal mi vyprávět historku, jak Lori kousl jedovatý škorpión. Už jsem ji slyšela desetkrát, ale ráda jsem poslouchala, jak ji táta vyprávěl. Mamka s taťkou byli pátrat v poušti, když Lori, tehdy čtyřletá, překračovala skalku a škorpión skrytý za kameny ji kousl do lýtky. Dostala křeče a její tělo začalo tuhnout a polévat potem. Táta nemocnicím nevěřil, tak ji odvezl k Navahům, jejichž léčitel, který rozřízl zranění, z něhož vytekl tmavě hnědý hnis, pronesl nějaké zaříkání a za pár dní byla Lori opět v pořádku. „Tvoje matka tě měla odvézt k šamanovi, když ses spálila,“ řekl táta, „ne k těmhle zatraceným lékařským šarlatánům.“

Když přišel příště na návštěvu Brian, měl převázanou hlavu špinavým bílým obvazem se zaschlými krvavými fleky. Mamka mi vysvětlila, že spadl z gauče a udeřil se hlavou o zem, ale s tátou se rozhodli, že do nemocnice jej neodvezou.

„Všude byla krev,“ líčila mamka, „ale jedno dítě v nemocnici je až příliš.“

„Kromě toho,“ s úsměvem dodal táta, „Brianova hlava je tak tvrdá, že spíš utrpěla podlaha.“

Brianovi to přišlo zábavné, a tak se jen smál a smál.

Mamka mi pak řekla, že na pouti hodili mé jméno do tomboly a já vyhrála let helikoptérou. Byla jsem nadšená, ještě nikdy jsem helikoptérou ani letadlem neletěla.

„Kdy poletím?“ zeptala jsem se.

„Už jsme letěli,“ odpověděla mamka. „Byla to legrace.“

Potom začal táta hučet do doktora. Začalo to tím, že už nemám nosit žádné obvazy. „Popáleniny potřebují dýchat,“ vysvětloval lékaři.

Ten oponoval, že obvazy chrání před infekcí. Táta se na doktora utrl: „K čertu s infekcí.“ Pak dodal, že kvůli němu budu po zbytek života zohavená. Pomyslela jsem si, že přece nejsem jediná, která chodí po světě zjizvená.

Táta sevřel pěst a napřáhl ji proti doktorovi, jako by ho chtěl udeřit. Doktor zvedl ruce na obranu a ustoupil. Dříve než mohlo

k čemukoliv dojít, objevil se uniformovaný strážný a vyzval mámu, tátu, Lori i Briana, aby opustili budovu.

Když odešli, sestřička se mě zeptala, jestli bylo všechno v pořádku. „Jasně,“ odpověděla jsem. Vysvětlila jsem jí, že se nebojím, že budu mít na těle pitomé staré jizvy. To je dobře, řekla, protože viděla, že mě trápí něco zcela jiného.

ZA NĚKOLIK DNÍ mě mamka s tátou odvezli domů a já zase ohřívala klobásky. Byla jsem hladová, mamka zase malovala a nikdo další nebyl poblíž, aby mi je připravil.

„To ti udělá dobře,“ konstatovala mamka, když mě viděla u ka-men. „Správně, že ses znova vyhoupla do sedla. Nemůže tě přece vylekat něco tak obyčejného, jako je oheň.“

Opravdu ne. Naopak jsem jím byla fascinovaná. Táta si taky myslel, že je dobré postavit se nepříteli tváří v tvář, a aby mě povzbudil, ukazoval mi, jak vložit prst nad zapálenou svíčku. Zkoušela jsem to znovu a znovu, vždy jsem prst přiblížila o kousíček blíže k plamínku a pozorovala, jak se noří do jeho středu. Děkala jsem, co prst vydrží, aniž by se spálil. Také jsem pozorovala větší ohně. Vždy, když sousedé zapálili odpadky, běhala jsem kolem a dívala se, jak plameny pohlcují smetí. Přibližovala jsem se centimetr po centimetru, až jsem na obličejích cítila žár. Když se stával nesnesitelným, tak jsem trochu couvla, abych jej vydržela.

Sousedka, která mě odvezla do nemocnice, byla překvapená, že neutíkám před každým ohněm, který zahlédnu. „Co k čertu dělá?“ Táta nasadil pyšný výraz. „Už je schopná s ohněm bojovat a jednou nad ním zvítězí.“

Začala jsem tátovi krást zápalky. Běžela jsem za karavan a tam je zapalovala. Líbil se mi ten zvuk, když zápalka drhla o hnědý pássek na krabičce a z červené hlavičky s praskotem vyskočil syčivý plamínek. Cítila jsem jeho teplo na konečcích prstů a vítězoslav-

ně jsem hořící zápalku pozdvihla. Zapalovala jsem papíry i malé hromádky odpadků a zadržovala dech, když se zdálo, že se ohýnek již vymyká kontrole. Potom jsem plameny zadusila a křičela věty, které jsem znala od táty: „Zasraný smetí, ty čubčí synu, nebo ty kuřačko čuráků!“

Jednou jsem si vyšla ven se svou oblíbenou hračkou. Byla to jen plastová, asi šest palců vysoká figurka tulačky Tinkerbella z pohádek Peter Pana, s plavými vlásky svázanými do copu, s rukama opřenými o boky v sebevědomém postoji, který jsem obdivovala. Zapálila jsem jednu sirku a přiblížila ji k obličejí Tinkerbella, abych jí předvedla, jak voní. V odlesku plamínku vypadala ještě krásnější. Zapálila jsem ještě jednu sirku a přiblížila ji ještě více k tulaččině obličejí. Najednou se její oči jakoby strachem rozšířily. Ke svému zděšení jsem uviděla, jak se jí začíná rozpouštět obličej. Odtáhla jsem zápalku, ale bylo pozdě. Její perfektní nosánek zcela zmizel a drzé rudé rty nahradil zkřivený zčernalý úsměv. Snažila jsem se její tvary uvést do původní podoby, ale tím jsem ji poškodila ještě víc. Téměř okamžitě se její obličej změnil na chladný škleb. Obvázala jsem jej. Prála jsem si, abych mohla na Tinkerbella provést transplantaci kůže, ale to by znamenalo, že bych ji musela rozstříhat. A tak i přesto, že se jí obličej roztekl, zůstala mojí oblíbenou hračkou.

O NĚKOLIK MĚSÍCŮ POZDĚJI přišel táta o půlnoci domů a vyhnal celou rodinu z postelí. „Je na čase sbalit saky paky a zmizet z týhle zkurvený díry,“ řval.

Měli jsme patnáct minut na to, abychom sbalili to nejnnutnější a nacpali to do auta.

„Všechno v pořádku, táto?“ zeptala jsem se. „Máme někoho v zádech?“

„Nestarej se,“ odpověděl táta. „Nech to na mně. Copak se o vás neumím vždycky postarat?“

„Jistě, že jo,“ přitakala jsem.

„To je moje holka!“ objal mě táta a pak vyštěkl, abychom si pospíšili. Sám si vzal jen to nejnnutnější – velkou černou litinovou pánev a pečicí hrnec, několik tenkých vojenských talířů, pár nožů, pistoli a maminčinu soupravu na lukostřelbu. Všechno nacpal do kufru Modré husy (Mercedes K). Prohlásil, že nemůžeme vzít víc, protože musíme přežít. Máma běhala po dvoře a při svitu měsíce kopala jámy a hledala peníze ukryté v zavařovačkách. Zapomněla, kam je zakopala.

Asi za hodinku jsme konečně přivázali mamčiny obrazy na střechu, nacpali kufr a zbylé věci uložili na zadní sedadla a na podlahu vozu. Táta vedl Modrou husu temnotou velmi pomalu, aby nevzbudil nikoho v osadě karavanů, jak to uměl, když chtěl zmizet beze stop. Jen bručel, že nechápe, proč nám trvalo tak dlouho, než jsme spakovali potřebné a uvelebili své zadky na sedadlech automobilu.

„Táto,“ zvolala jsem. „Zapomněla jsem svou Tinkerbell!“

„Tinkerbell si ví rady sama,“ odpověděl. „Je jako moje statečná holčička. Ty jsi přece statečná a připravená na každé dobrodružství, nebo ne?“

„To jo,“ přitakala jsem. Doufala jsem, že ať Tinkerbell najde kdokoliv, bude ji mít přes tu její znetvořenou tvář rád. Pro uklidnění jsem vzala do náruče Quijota, našeho šedobílého kocoura, kterému chybělo jedno ucho, ale ten vrčel a škrábal mě do tváře. „Tiše, Quijote!“ snažila jsem ho uklidnit.

„Kočky nerady cestují,“ vysvětlovala mamka.

Nikdo, kdo nerad cestuje, není zván k našemu dobrodružství, prohlásil táta. Zastavil, chytil Quijota za kůži na krku a vyhodil ven z okna. Kocour se žalostným zamňoukáním žuchnul na zem. Táta přidal plyn a mně vyhrkly slzy z očí.

„Nebud' sentimentální,“ obrátila se ke mně mamka. Vysvětlila mi, že můžu kdykoliv mít další zvíře a Quijote se odteď stal divokou kočkou, což je mnohem zábavnější, než být jen domácí. Brian se bál, že by táta mohl vyhodit také Juju, a tak se ho snažil uklidnit.

Aby nás mamka rozptýlila, začala zpívat *Don't Fence Me In* a *This Land is Your Land* a táta zapěl strhujícím způsobem *Old Man River* a jeho oblíbenou *Swing low, Sweet Chariot*. Za chvíli jsem na Quijota i Tinkerbella zapoměla, stejně jako na přátele, které jsem zanechala v karavanové osadě. Táta začal líčit, jakým skvělým zážitkům jedeme vstříc a jak zbohatneme, až dorazíme na nové místo, kde se usadíme.

„Kam vlastně jedem, táto?“ zeptala jsem se.

„Tam, kam dojedeme,“ odpověděl.

Později v noci táta zastavil uprostřed pouště a spali jsme pod hvězdami. Neměli jsme polštáře, ale táta nám vysvětlil, že to byla součást jeho plánu. Je to zdravé pro držení těla. Indiáni také nepoužívají polštáře, dodal, a podívejte, jak rovně se nosí. Měli jsme naše škrábavé vojenské deky, tak jsme je rozložili, lehli si na ně a pozorovali shluky hvězd. Řekla jsem Lori, jaké máme štěstí, že můžeme spát pod širým nebem jako indiáni.

„Můžeme takhle žít navždy,“ dodala jsem.

„Myslím, že asi budeme,“ konstatovala.

VŽDYCKY JSME UTÍKALI, nejčastěji uprostřed noci. Občas jsem zaslechla, jak mamka a táta diskutují o lidech, kteří po nás šli. Táta je nazýval grázly, upíry a gestapem. Občas naznačoval záhadné tahy, které prováděli pracovníci Standard Oilu, když se pokoušeli ukrást texaskou půdu, kterou vlastnila mamčina rodina. Zmiňoval se o agentech FBI, kteří ho pronásledovali kvůli nějaké temné epizodě, o níž nikdy nehovořil, protože nás nechtěl uvést do nebezpečí.

Táta byl tak přesvědčen, že jsou nám na stopě federální vyšetřovatelé, že dokonce kouřil cigarety bez filtru ze špatného konce. Tak, jak nám vysvětloval, shořela značka cigaret a lidé, kteří

po něm prohlíželi popelník, našli jen bezejmenné špačky místo pallmallek, které kouřil, a proto ho nemohli vypátrat. Mamka naopak tvrdila, že FBI nejde ve skutečnosti po tátovi; pro něj ale bylo mnohem zajímavější mít na za sebou FBI než daňové výběrčí.

Pohybovali jsme jako nomádi. Pobývali jsme v zakouřených hornických městech v Nevadě, Arizoně a Kalifornii. Nebylo tam zpravidla nic jiného než shluk zapadlých domků, benzinka, drogerie a jeden nebo dva bary. Nesly jména jako Jehla, Moucha, Koláč, nebo jen Proč a nikdy nebyly v blízkosti míst, jako jsou Superstition Mountains, vyschlého solného jezera nebo Old Woman Mountains. Čím víc poničené a zdemolované město jsme objevili, tím byli táta s mamkou spokojenější.

Táta chtěl sehnat práci jako elektrikář nebo inženýr v nějakém dole, kde se těžil sádrovec či měď. Mamka říkala, že táta si může mlít pantem, jak chce, snít o práci, kterou nikdy neměl, a o vzdělání, kterého nikdy nedosáhl. Mohl získat spoustu míst, ale nikdy tam nevydržel dlouho. Někdy si vydělával peníze hazardem, jindy příležitostnými pracemi. Když ho to znudilo nebo ho vyhodili a nezaplacené účty se příliš nakupily, či když opravář elektrického vedení zjistil, že náš karavan je napojen přímo na rozvodné sloupy – nebo když byla nablízku FBI – rychle jsme se uprostřed noci spakovali a zmizeli a jeli, dokud mamka s tátou nenašli další malé městečko, které jim padlo do očí. Pak jsme jej objížděli a hledali domy, které měly před vchodem tabuli nabízející pronájem.

Občas jsme se zastavili i u babičky Smithové, maminky mé mamky, která žila ve velkém bílém domě v Phoenixu. Babička Smithová byla západní Texasankou a zbožňovala tanec a koně. Bylo o ní známo, že vlastnila nejdivočejšího mustanga a také pomohla dědečkovi vybudovat ranč v blízkosti Fish Creek Canyon v Arizoně, západně od Bullhead City, nedaleko Grand Canyonu. Já jsem babičku Smithovou zbožňovala. Ale po nějakém čase se s tátou vždy dostali do divoké hádky. Mohlo to být třeba kvůli tomu, že mamka naznačila, že nemáme prachy. K tomu babička poznamenala, že je to kvůli tátově lenosti. Táta utrousil něco

o sobecké staré babizně, co má peněz, že neví co s nimi, což rychle vyústilo do vzájemné prudké hádky.

„Ty nacucaná kousavá blecho,“ křičela babička.

„Zatracená zrudná babo!“ vrátil táta urážku.

„Ty zatracený, ubohý, nařvaný bastarde!“

„Vyschlá, vykastrovaná vlná děvko!“

Táta měl vybroušenější slovník, ale babička Smithová ho mohla trumfnout: byla na domácí půdě. Přišla chvíle, kdy už toho táta měl dost a přikázal nám, abychom šli do auta. Babička rozrušeně křičela na mámu, ať nedovolí, aby ji ta koňská prdel připravila o vnoučata. Mamka jen pokrčila rameny a prohlásila, že s tím nemůže nic dělat, šlo přece o jejího manžela. A tak jsme vyrazili dál do pouště hledat další dům k pronájmu v dalším zapadlém hornickém městečku.

Někteří lidé žili v takových městečkách už roky. Jiní neměli střechu nad hlavou a stejně jako my jen popojížděli. Byli to buď hazardní hráči, bývalí trestanci nebo váleční veteráni. Nebo ty, které mamka nazývala ztracenými ženštinami. Potkali jste zde staré prospektory, jejichž tváře byly svráštělé a zahnědlé jako sušená jablka od slunce. Jejich děti byly shrbené, se zatvrdlými mozoly na rukách i nohách. Přátelili jsme se s nimi, ale nikdy se z nás opravdoví kamarádi nestali, protože jsme věděli, že zase se brzy posuneme dál.

Mohli jsme chodit i do školy, ale ne pokaždé. Nejvíc jsme se naučili s mámou a tátou. S tátou tak neobyčejně důležité a užitečné věci, jako například vyfukat morseovku nebo že nikdy nesmíme jíst játra ledního medvěda, protože přebytek vitamínu A by nás zabil. Ukazoval nám, jak zamířit a vystřelit z jeho pistole, jak strílet z mamčina luku a jak vrhnout nůž, aby se zabodl přímo do středu terče s dostatečným zvukovým efektem. Když mi byly čtyři, už jsem uměla s tátovou pistolí, šestiranným revolverem, docela slušně zacházet a strefit se do pěti ze šesti lahví od piva na vzdálenost třiceti kroků. Svírala jsem revolver oběma rukama a mířila na plechovku a pomalu jsem stiskla spoušť, dokud se neozvala

hlasitá rána, pistole poskočila a láhev se roztříštila. Byla to zábava. Táta podotkl, že se bude moje čarostřelectví hodit, až se objeví federální poldové a obklíčí nás.

Mamka vyrostla v poušti. Milovala suché, spalující horko, kdy obloha při západu ohnivě zářila a ovládla prázdnotu a strnulost otevřených ploch, které kdysi byly dnem oceánu. Mnoho lidí mělo se životem v poušti problémy, ale mamka v ní ožívala. Věděla, jak si poradit s prázdnotou. Věděla, které rostliny jsou jedlé a které jedovaté. Byla schopná najít vodu, kde ji nikdo nehledal, a věděla, jak vystačit s jejím málem, když to bylo nutné. Učila nás, jak se čistě umýt jen s hrnkem vody. Také říkala, že je dobré ji pít nevyčištěnou, dokonce i špinavou stejně jako zvířata. Chlorovaná městská voda byla dobrá pro rozmazlence, stejně jako zubní kartáček. Před ulehnutím jsme si vzali trochu jedlé sody do dlaně jedné ruky, promíchali jsme ji v peroxidu a pak si prsty čistili zuby vzniklou šumivou pastou.

Já jsem poušť také milovala. Když slunce vystoupilo vysoko na oblohu, písek byl tak horký, že jste si mohli spálit nohy, pokud jste byli děti zvyklé na boty. My jsme pořád chodili naboso, takže kůži na chodidlech jsme měli drsnou a silnou jako kravská kůže. Chytali jsme škorpióny, hady i rohaté ropuchy. Také jsme pátrali po zlatu a když jsme ho nemohli najít, spokojili jsme se s drahými kameny jako tyrkys nebo granáty. Při západu se výrazně ochladilo a začali se rojit moskyti, jejichž hejna byla tak mohutná, až vzduch potemněl, a v noci byla taková zima, že jsme potřebovali pokrývky.

Na poušti také řádily prudké pískové bouře. Někdy udeřily bez varování, jindy jste věděli, že přijdou podle typických prашných sloupců ve tvaru vířících dervišů. Když vítr začal bičovat písek, viděli jste sotva na metr před sebe. Pokud jste se nestačili včas schovat do baráku nebo do auta, museli jste si sednout na bobek, zavřít oči, sevřít pevně rty a zakrýt uši a obličej rukama, dokud bouře nepřešla. Jinak jste měli všechny otvory zanesené pískem. Mohl vás zasáhnout také velký laskavec, ale byl příliš lehký a měk-

ký, než aby vás mohl poranit. Když ale byla bouře opravdu mimořádně silná, mohla vás srazit a kutálet podobně jako laskavec.

Když konečně přišel déšť, obloha ztmavla a vzduch ztěžknul. Dešťové kapky velikosti dětských kuliček bombardovaly zem. Někteří rodiče se báli, že do jejich dětí může uhodit blesk, ale mamka s tátou nikdy. Dovolovali nám, abychom vyběhli a dováděli v teplé, hustě padající vodě. Stříkali jsme na sebe, zpívali a tancovali. Klikaté blesky, doprovázené duněním hromů, bičovaly zem z nízko zavěšených mraků. Radostně jsme vykřikovali, když se objevil obzvlášť oslnivý blesk, stejně jako bychom pozorovali ohňostroj. Když bouře skončila, táta nás zavedl k *arroyos* (španělsky potok) a my pozorovali, jak se jimi prudce valí voda. Příští den *saguars* (kaktusy) a pichlavé opuncie do sebe nasály tolik vody, kolik jen šlo, protože věděly, že další déšť může přijít bůhví kdy.

Byli jsme jako ty kaktusy. Občas jsme je jedli a vždy jsme si poškrábali krky. Jednou, to jsme právě sídlili v Nevadě, vykolejil nákladní vlak, z něhož se vysypalo plno žlutých melounů. Nikdy předtím jsem je nejedla, ale táta jich domů přinesl spoustu. Tak jsme měli melouny čerstvé, dušené, a dokonce smažené. V Kalifornii zase vstoupili sběrači hroznů do stávky. Majitelé plantáží jim platili niklák za libru. Projížděli jsme stovky mil podél vinic, kde rostly hrozny větší než má hlava. Naplnili jsme auto zelenými hrozny. Nejen kufr, ale také zahrádku na střeše a táta nám je ještě naložil do klína tak vysoko, že jsme přes ně neviděli. Týdny jsme pak jedli zelené hrozny k snídani, obědu i k večeři.

Všechno tohle přejíždění z místa na místo bylo jen dočasné, vysvětloval táta. Měl plán. Chtěl najít zlato.

Každý tvrdil, že táta je geniální. Dokázal postavit nebo spravit všechno. Jednou se sousedovi porouchal televizor. Táta odkryl zadní stěnu a makaróny zaizoloval dráty, které se navzájem dotýkaly. Soused to nedokázal pochopit. Všude, kudy chodil, vyprávěl, k čemu táta umí využít nudle. Táta byl expert na matematiku,